

людини – професійно-кваліфікаційного рівня та підготовки, ділових якостей, результатів праці з відповідними параметрами, вимогами, еталонами.

Використані джерела

1.Критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників URL: <http://school19.zp.ua/kryteriyi-otsinyuvannya-pedagogichnyh-pratsivnykiv/>

2.Прохоровська С.А. Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки та маркетингу. Оцінка персоналу підприємств: проблеми та шляхи вирішення: колективна монографія / за ред. д.е.н. В.А. Фаловича. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б. 2020. 179 с. (С. 108-118)

Баранчук Віталій

Західноукраїнський національний університет

(науковий керівник: д.е.н., професор, завідувач кафедри

економіки та економічної теорії ЗУНУ Козюк В.В.)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ КРИЗ

Сучасна світова фінансова система складним динамічним механізмом, стабільне функціонування якого є необхідною умовою розвитку як національних економік, так і світового господарства в цілому. Водночас, світова фінансова система може бути небезпечним джерелом виникнення шоків та потрясінь.

Історичний розвиток світового господарства зазнав впливу такого явища, як світові фінансові кризи. Вони еволюціонували та трансформувалися разом із розвитком світової економіки, процесів інтеграції та глобалізації. Постійний динамічний розвиток міжнародних економічних відносин обумовлює зростання швидкості розповсюдження та підвищення складності подолання наслідків фінансових криз. Вони перетинають кордони національних економік та набувають світових масштабів й руйнівних наслідків. Подальша фінансова глобалізація сприяє поширенню періодів світової фінансової нестабільності, що обумовлює необхідність їх постійного моніторингу, системного вивчення та аналізу. Своєчасне виявлення передкризових факторів та формування дієвого запобіжного інструментарію дозволить зменшити негативні наслідки світових фінансових криз.

Світові фінансові кризи за ознакою «рівень міжнародних економічних відносин» поділяються на міжнародні та наднаціональні [1; 2]. За ознакою охоплення грошово-фінансової системи фінансові кризи поділяються на: загальні, кризи банківської системи, кредитні, фондові, бюджетні, боргові та валютні [3; 4].

Ідентифікація світових фінансових криз також передбачає врахування збурюючих факторів та їх наслідки. Серед збурюючих факторів основними є: грошово-фінансові, політичні, економічні, технологічні, глобалізаційні. Збурюючі фактори світових фінансових криз пов'язані з різними сферами міжнародних відносин. До грошово-фінансових факторів відносяться нестабільність банківської системи, зростання частки сумнівних кредитів, гіперінфляція, завищення валютних курсів, зростання державного дефіциту та боргу, великий рівень дефіциту платіжного балансу, доларизація економіки, зростання кількості деривативів на фондових ринках. Основними наслідками цієї групи факторів є: зменшення експорту, падіння цін на нерухомість та акції, різке падіння обсягів кредитування, падіння ВВП, спекулятивний бум [5]. Прикладом політичних факторів є глобалізаційні тренди, корупційні процеси, помилки у політиці уряду, зміни нормативних актів тощо. До економічних факторів відносяться: стрімке зростання попиту на нерухомість та нераціональні очікування бізнесу, що викликають міжгалузевий перелив капіталу та розширення банківських високоризикованих операцій. Технологічні фактори – це інноваційні технології, продукти та інноваційні методи управління. В результаті дії цієї групи факторів зростає прибутковість у певних галузях виробництва, що, водночас, спричиняє міжгалузевий перелив капіталу, потім виникає спекулятивний бум і мають місце нові ризики. На зміну буму приходять паніка і потрясіння світового фінансового ринку. При спекулятивному бумі поширюється спекулятивне фінансування (зобов'язання є більшими за надходження коштів), домогосподарства та бізнес збільшують позики і не можуть їх повернути. Продукти і активи фірм починають швидко розпродаватися, виникає ринкове похвалення. Внаслідок великої пропозиції активів ціни на них падають. Прикладом впливу глобалізаційних факторів є різкі коливання руху міжнародного капіталу, дії транснаціональних корпорацій (ТНК) щодо контролю цього руху та руху прямих іноземних інвестицій. ТНК контролюють певні галузі та диктують умови цілим державам (особливо малим), здатні формувати попит та ухилятися від економічного і політичного контролю.

Представники різних наукових шкіл дають різні пояснення, визначення та обґрунтування сутності та причин розвитку світових фінансових криз. Загалом, світові фінансові кризи охоплюють фінансові ринки, грошовий обіг та кредит, міжнародні фінанси, проявляється через стрімке зростання процентів, боргів, скорочення кредитів, масштабне падіння курсу цінних паперів, масові збитки на ринку деривативів, неконтрольоване зниження курсів валют тощо.

Використані джерела

1. Педь І.В., Лисенков Ю.М., Ящук С.П. Світові фінансово-банківські кризи: особливості та причини виникнення. *Ефективна економіка*.2012. № 7. URL: <http://economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1248>.
- 2.Тивончук І.О., Стецюк П.І., Тивончук О.І. Фінансові кризи: аналіз причин та механізмів їх прояву. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*.2011. № 698. С. 112–118.URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2011_698/16.pdf.
3. Барановський О.І. Сутність і різновиди фінансових криз. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 3-13.
4. Береславська О.І. Сучасні банківські кризи: причини та ймовірність повторення // *Науковий вісник національного університету ДПС України*.2013. № 3 (62). С.78-83.
5. Гриценко В. Світова фінансова криза: діагностика та нові підходи до виживання на фінансовому ринку. *Вісник НБУ*. 2011. № 2. С.20-26.

Барська Юлія
Західноукраїнський національний університет
(науковий керівник: к. г. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Пушкар З.М.)

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ

Успішний розвиток окремих організацій спонукає вчених і практиків різних країн уважно вивчати механізми та причини, які забезпечують високу ефективність виробництва. В центрі концепції управління таких організацій знаходиться людина – як найвища цінність для фірми, і всі системи управління націлені на те, щоб розкрити трудовий потенціал працівника, а в подальшому використати його на процвітання організації[2].

Основні особливості: практична відсутність зв'язків між підприємствами, неузгодженість їх спільної діяльності, нестабільність законодавчо-нормативної бази, практична відсутність економічної та політичної стабільності, свобода господарської діяльності. Підходи до формування системи менеджменту сучасного підприємства повинні бути орієнтовані на концепцію організаційного забезпечення й представляти його як найважливішу складову функціонування підприємства, що стосується трьох ключових сфер діяльності:

- вироблення й здійснення стратегії розвитку й поведіння в зовнішньому середовищі;
- вироблення й здійснення стратегії у відношенні створюваного організацією продукту й послуги;
- вироблення й реалізація стратегії управління персоналом організації.